

Fagfelleurdert artikkel

Demokratiska innovationer ur ett språkminoritets perspektiv: fördjupas eller försvagas demokratin?

Elina Kestilä-Kekkonen*, Paul-Erik Korvela** och Isak Vento***

Sammanfattning

Denna forskningsartikel undersöker hur nya kanaler för deltagande påverkar finlandssvenskarnas möjligheter till politiskt deltagande. Vår hypotes är att eftersom de nya formerna för deltagande i Finland till stor del är utformade på finskspråkigas villkor ger de svenskspråkiga mindre möjligheter att påverka än finskspråkiga och försvagar därmed relativt sett de svenskspråkigas politiska inflytande. I artikeln fokuserar vi på medborgarinitiativet i Finland. Vi lägger fram fallet som en del av den bredare debatten om pluralistisk makt i den moderna liberala demokratin, det vill säga en fråga som tangerar dilemman med mångfald och förutsättningarna för olika grupper att påverka. Utgångspunkten är att forskningen på demokratiska innovationer inte i tillräcklig grad uppmärksammat det specifika med språkliga minoriteter trots att den sedan länge fokuserat på minoriteter. Artikeln summerar fynden om teoretiska beroendeförhållanden mellan den demokratiska innovationen medborgarinitiativ och en språktnisk grupperings politiska delaktighet i en analytisk referensram. Avsikten är att referensramen teoretiskt kan fungera som ett tillskott till den pluralistiska politiska teorin och praktiskt som en analytisk utgångspunkt om effekterna av nya deltagandeformer på språkminoriteters ställning i en modern demokrati.

Nyckelord: Medborgarinitiativ, finlandssvenskar, politisk delaktighet, språkminoritet

*Elina Kestilä-Kekkonen, professor, Tampere University. Epost: elina.kestila-kekkonen@tuni.fi

**Paul-Erik Korvela, docent, Helsingfors universitet. Epost: paul-erik.korvela@helsinki.fi

***Isak Vento, politices doktor, Åbo Akademi. Epost: isak.vento@abo.fi

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6043-8627>

Inledning och forskningsfråga

Enligt en valrörelseklyscha kan man endast påverka genom att rösta i val. Med frasen försöker man visserligen uppmuntra till deltagande i val, men likväl är påståendet fel i sak. I dagens liberala demokratier finns det otaliga sätt att påverka politiken utöver att rösta i val. Dessa nya eller alternativa former av deltagande omfattar bl.a. medborgarinitiativ, öppen elektronisk remiss för lagförslag, deltagande budgetering och politiska konsumerism. Nya former av deltagande i politik introducerades dock redan på 1970-talet som resultat av den dåvarande folkrörelsen för direkt deltagande, vilket ställer påståendet om "nya" i någon tvivelaktig dager (Held, 2006). Däremot är det otvivelaktigt att sammantaget är mångfalden av deltagandeformerna i dag större än någonsin i liberala demokratis historia. De alternativa deltagandeformerna omfattar både av statsförvaltningen institutionaliserade kanaler för direkt deltagande, som medborgarinitiativ, samt beprövade men tillfälliga påverkningsformer på gräsrotsnivå, som folkrörelser och *boycotts* eller *buycotts*. Gemensamt för samtliga alternativa deltagandeformer är att de presenteras som lösningar på en förestäld "demokratis kris", vilket är slutsatsen som ofta dras utgående från dalande politiska förtroendemätningar och sviktande valdeltagande (Bäck & Kestilä-Kekkonen, 2019).

De olika alternativa deltagandeformerna är idag väldokumenterade med hänsyn till praxis av både forskare och förvaltningen. De alternativa deltagandeformerna är utforskade på lokalnivå, t.ex. deliberativa experiment (Setälä, 2011), och också internationellt (Curato, Dryzek, Ercan, Hendriks, & Niemeyer, 2017). Speciellt framträdande i studier av institutionaliserade deltagandekanaler har varit beaktandet av befolkningens mångfald, inte minst demokratiska innovationers effekter på minoritetsrättigheter (Lewis, 2012) men också minoriteters möjligheter att delta på samma villkor som majoritetsbefolkningen (Junn, 1999; Tolbert, Mcneal, & Smith, 2007). Den invändning som kan göras mot detta är dock att studierna oftast fokuserat på USA, vars minoritetsfrågor präglade av rasperspektiv är rätt olika från Norden. Däremot är demokratiska innovationer i välfärdssamhället ur ett språkminoritets perspektiv inte lika välstuderat. På samma sätt har man i forskning på finlandssvenskar fokuserat rättsperspektiv (Häggman, 2021; Myntti, 2009) och samhällsliga institutioner som tillgång till svenskspråkig välfärdsservice (Himmelroos, Vento, & von Schoultz, 2021). Studier från välbärgade demokratier i Europa med flera nationella språk, t.ex. Schweiz visar att språkklyftor med konstitutionell förankring kan på flera sätt ge upphov till problem i en demokrati med direkta deltagandeformer (Stojanovic, 2006). I jämförelse med Finland och finlandssvenskarna har dock Schweiz ett annat politiskt system och annan grad av komplexitet i språkfrågan, vilket försvagar tillämpbarheten av fynden.

Hur *de jure* nationalspråk, men *de facto* minoritetsspråk, påverkar en etnisk grupps demokratiska kapacitet det vill säga lika möjligheter till deltagande givet de nya formerna för deltagande är en viktig men eftersatt fråga i forskningen. Karaktäristiskt för Finland är att finskan präglar de flesta deltagandekanaler, från medborgarinitiativ till deltagande budgetforum, antingen för att de digitala gränssnitten för kanalerna är på finska, administrationen och underhållet för deltagandet är på finska eller att finsktalande dominerar initiativtagandet och diskussionen i forumen med sin numerära överlägsenhet. Således finns det alltså en risk för att dessa informella strukturer och förfaranden bland demokratis innovationer försvagar svenskspråkigas inflytande åtminstone relativt sett med det finska. Till exempel har det första svenskspråkiga nationella medborgarinitiativet ännu inte överlämnats till riksdagen. Med tanke på att demokratiska innovationer vinner terräng i allt fler länder och för beslutsfattande i allt fler specifika ärenden kommer frågeställningens betydelse med sannolikhet endast att växa i framtiden.

Därmed är flera viktiga frågor om deltagandeformernas införlivande med liberaldemokratin obesvarade. Hur bidrar deltagandeformerna till demokratin i ett samhälle där t.ex. rättigheterna av språknetniska grupper värnats för med grundlagsskydd, egna samhällsinstitutioner och etablerad politisk representation? I vilken grad är de nya deltagandekanalerna förenliga med etablerade demokratimekanismer för en etnisk språkgrupp? Och kan mekanismerna rentav ha oavsiktliga negativa effekter för demokratin på det sätt som ny-pluralistiska politiska teorin förklarar inflytande bland olika resursstarka intressegrupperingar? Problematiken utreds i denna forskningsartikel utgående från forskningsfrågan:

Hur påverkar medborgarinitiativet en språkminoritets politiska delaktighet?

Medborgarinitiativet har valts till deltagandeformen som fokuseras i artikeln utgående från dess potentiellt stora politiska inflytande i jämförelse med deltagandeformer som endast är brukbara på lokalnivå, dess implementering på både övernationella, nationella och i viss mån subnationella förvaltningsnivåer och dess internationella spridning. I artikeln förs en kartläggande diskussion av de vanligaste deltagandeformer som förekommer i praktiken. En nödvändig konsekvens av dessa deltagandekanaler har varit förskjutningen av det politiska beslutsfattandet från traditionella demokratiska institutioner, där språkliga rättigheter åtminstone till viss del garanteras, till nya forum där kontrollen av språkliga rättigheter inte är en självklarhet. Referenspunkten i studien är Finland, som representerar en typisk nordisk välfärdsstat med välfungerande förvaltning och en global framstående liberaldemokrati (Greve, Lægread, & Rykkja, 2016). I nordisk jämförelse utmärks Finland speciellt av en särdeles stark centralstat i förhållande till lägre förvaltningsnivåer och privata eller ideella organisationer (Sjöblom, 2011). Därefter analyseras demokratiska innovationen i förhållande till finlandssvenskarnas ställning i demokratin och de teoretiska beroendeförhållandena systematiseras i en analytisk referensram. Referensramen föreslås som utgångspunkt för analys av demokratieffekterna av medborgarinitiativ ur ett språkminoritetsperspektiv, vilket vi menar att utvidgar förståelsen för hur demokratiska innovationer påverkar delaktigheten i en liberal demokrati.

Finlandssvenskar som språkminoritet

I forskningen på minoriteters ställning i demokratin givet de nya deltagandekanalerna har språkminoriteter ofta fallit i skymundan. Till skillnad från de i USA relevanta minoritetsperspektiven som grundar sig på rasidentifikation och härstamning, och etniska grupperingar med ursprungsbefolkningsstatus, har språkminoriteter som finlandssvenskar eller katalaner en speciell ställning genom att vara relativt väl integrerade i respektive samhällena samtidigt som de också åtnjuter vissa juridiska privilegier och förses med stöd och service från egna samhälleliga institutioner.

Finlandssvenskar utgör en internationellt sett framgångsrik språknetnisk minoritet. Med en befolkning omkring 290 000 bosatta i Finland, vilket utgör dryga 5 % av i landet bosatta befolkningen, är finlandssvenskarna en demografisk de facto minoritet. Den starka juridiska ställningen som nationalspråk och de långa anor med politisk organisering och brukande av regeringsmakt i koalition med både socialist- och borgerlig regering har dock tryggt finlandssvenskarna som en internationellt framgångsrik språkminoritet. Service på svenska med statliga myndigheter ska erbjudas i hela landet och välfärdsservice på svenska i tvåspråkiga eller svenskspråkiga kommuner och välfärdsområden. Vidare är finlandssvenskarna kulturellt välbärgade med starka institutioner som Svenska Finlands Folkting, ett utpräglat medielandskap, resursstarka fonder och en välutvecklad föreningsverksamhet för ideell- och fritidssysslor (Sjöblom & Sandberg, 2015).

Internationellt sett mäter sig finlandssvenskarna med kända västerländska språkminoriteter som fransktalande kanadensare, basker och katalaner om man ser till juridiskt, samhälleligt och politiskt tryggad ställning. Särdraget med finlandssvenskar är den regionala utspridningen och avsaknaden av autonomi bunden till en viss region (Himmelroos, Harjula & Vento, 2020). Därav är det intressant att studera hur en demokratiinnovation på både nationell och lokal nivå påverkar finlandssvenskarnas möjligheter till politiskt deltagande. I den bemärkelsen är fynden utgående från denna studie främst tillämpbara på andra språkminoriteter utan administrativ-geografisk autonomi som ställs inför nya deltagandeformer.

Utvecklingen av deltagandet

Förespråkare av nya deltagandeformer har beskrivit det gamla systemet som ett bollspel, där spelaren rör i bollen en gång på fyra år. Politiska deltagandets begrepp har således lösgjort sig från den gamla idén om att deltagandets viktigaste motiv är att påverka förvaltningsapparaten på ett eller annat sätt. I dagsläget kan politiskt deltagande omfatta alla de medel som medborgaren använder för att rätta till allmänna angelägenheter som upplevs felaktiga. Medborgaren iscensätter, stödjer, ifrågasätter eller bryter samhälleliga maktförhållanden. De nya deltagandeformerna kan politisera saker, som traditionellt inte omfattats av den politiska sfären och som t.ex. partier undvikit att lyfta upp på agendan av en eller annan orsak. Anmärkningsvärt är, att politiskt deltagande inte längre riktas enbart genom partier och intresseorganisationer. Vi har idag en uppsjö olika kanaler och arenan för deltagande. Det är även intressant att notera att kravet på ökad deltagandedemokrati på 1960-talet inbegrep idén om radikal egalitarianism (Bherer, Dufour, & Montambeault, 2016). Dagens deltagandediskurs innehåller betydligt mindre dylika dimensioner (Bherer et al., 2016).

Å andra sidan är traditionellt val- och partideltagande än idag det huvudsakliga sättet för politiskt deltagande som definierar både fastställandet av politikens agenda, beslutsfattandet och beslutsfattarna. Således finns det inga skäl att förringa dess betydelse eller ens hävda att den förminskat.

Staten och demokratipolitiken

Deltagandets riktande endast till staten har i varje fall försvagats. Deltagandet kan lika väl koncentreras till andra förvaltningsnivåer eller upprätthållandet av flexibla nätverk och politiska gemenskaper (Torfing, 2012). Sakkunniga betraktar staten som en partner och föremål för lobbying, medan gräsrotsnivåns aktivister betonar konkret verksamhet på lokalnivå samt deltagandets kontextualitet och tillfällighet (Bange, 2004; Li & Marsh, 2008). I politiska deltagandet framhålls allt mera ett aktivt medborgarskap och personlighet. Deltagandet sammanflätas med medborgarnas val i vardagen och livspolitik, t.ex. politisk konsumtion, där konsumtionsbeslut fattas utgående från etiska och politiska principer med avsikten att styra företagets produktion och processer (Stolle & Micheletti, 2013). Så till vida är det uppenbart att politiskt deltagande åtminstone i viss grad förändrats både med hänsyn till rum och objekt, oavsett om förändringarna i verksamhetsomgivningen tillskrivs globaliseringen, teknologisk utveckling eller ökat informationsflöde. Vid sidan om det nationella planet har både gränsöverskridande och lokal deltagande förstärkts. T.ex. Europeiska unionen har skapat kanaler för deltagande, som åtminstone i princip kan åsidosätta det statliga systemet (Scharpf, 1999). Även metropoler, städer och rurala områdens aktörer är mer aktiva än tidigare och har skapat nya möjligheter för deltagande (Kuokkanen, 2016).

Staten har inte förblivit en passiv åskådare av händelseförloppet och medborgarnas alienation från det politiska systemet: den har även strävat efter att aktivt skapa medel för deltagande med avsikt att stärka kopplingen till civilsamhället (Young, 2000). Från och med början av 2000-talet har projekt varit vanliga för främjande av medborgarnas deltagande i västerländska etablerade demokratier (Keränen, 2017). Vid sidan av traditionellt val- och partideltagande har man utvecklat en mängd demokratiska innovationer med avsikt att aktivera medborgare. I t.ex. Finland har man redan sett flera dylika. Det första demokratiprojektet i ny tappning lades fram i början av 2000-talet av regeringen Vanhanen I i form av det s.k. Politikprogrammet för medborgarinflytande (2003). Programmet hade som målsättning att aktivera medborgerlig och civil verksamhet samt förbättra representativa demokratins funktion och samhällliga påverkan. I praktiken har det inneburit ökad konsultering och hörande av olika grupperingar, upprättande av medborgarinitiativet och diskussion om elektroniskt röstande.

Nya deltagandeformer, nya former av ojämlikhet?

Ojämlikheten som upptäckts för de gamla deltagandeformernas del kan förväntas bli upprepad med de nya deltagandeformerna. T.ex. kräver det aktiva konsumtionsmedborgarskapet materiella resurser, vilket alla medborgare givetvis inte har i samma grad. Konsumtionspåverkande är även internationellt ojämlikt och man har upptäckt att det är vanliga i resursrika länder som i Skandinavien. Men också kunskapsresurser är ojämlikt fördelade och t.ex. i planläggning är aktiva och välinformerade medborgare bättre ställda för att i rätt skede påverka och möjligtvis förhindra projekt som för dem ter sig icke-önskvärda och som sedan kanske förverkligas på ett annat håll där projektet möter mindre aktivt motstånd. Deltagande i olika råd och demokratiförsök kräver också så mycket tid att endast människor med stor frihet i tidsanvändning, t.ex. personer i skapande yrken och sakkunniganställda, har möjlighet att engagera sig. Även skillnader i hälsotillstånd påverkar deltagandet (Wass & Gidengil, 2021). Något tillspetsat och förenklat kan man säga att politiska deltagandekanalernas pluralisering leder till att deltagande i allt högre grad är en syssla för välbärgade, högt utbildade, friska och i tidsanvändningen fria människor (Lahtinen, Erola, & Wass, 2019).

Det är även anmärkningsvärt att begreppet politik idag kan innefatta en mångfald olika verksamheter som t.ex. bloggande eller konsumtionsboycotter som ofta inte tar sig i uttryck inom det politiska systemet. Det betyder att bedömningen om ungdomars intresse för politik är helt och hållet beroende av vad man definierar som politik (Palonen, 1988). Så kanske det inte endast handlar om förändringen av demokratiska deltagandet, utan rentav bredare om förändringen av politik. Ur detta perspektiv ter sig förvaltningens välmenande avsikter att öka medborgarnas aktivitet främst inom det politiska systemet som åtminstone delvis missvisade. Deltagandet kanske äger rum utanför det man fångar upp med demokratiindikatorer och försöken att styra dem till traditionella former kan framstå närmast som försök att öka förvaltningens legitimitet eller rentav "oskadliggöra" aktiviteten. Mer kritiska forskare har t.ex. argumenterat att statens otaliga deltagandeprogram för medborgare sällan egentligen aktiverar medborgare och att avsikten inte heller är att ge dem makt över policyprocessen eller implementeringen, utan att skapa legitimitet för förvaltningen och kunna hävda att man nog lyssnat på och konsulterat folket (Keränen, 2017; Palumbo, 2015).

I input-output-föreställningen om politik ses medborgarnas deltagande som ett inflöde, vilket förväntas producera ett visst utfall dvs. leda till val av representanter och förvaltningens beslut. Mekanismen fungerar dock inte fullt ut längre, eftersom outputen dvs. besluten påverkas från flera andra håll än endast medborgarnas åsikter. Medborgarna tillfrågas aldrig om en del av ärenden som stiger upp på agendan i politiken eftersom de inte alltid figurerar som teman i valrörelser. Således har systemet ett inflöde från ett annat håll än från medborgarna. I traditionella pluralistiska

demokratimodeller ses detta inte nödvändigtvis som en negativ sak, eftersom man tänker sig att eliten som påverkar agendan balanserar varandra och säkerställer därmed också samhällets fördel i sin helhet (Dahl, 1978). Däremot har senare utvecklingar av teoribildningen, den så kallade ny-pluralistiska politiska teorin, antagit en mer kritisk ställning till den föreställda maktbalansen och menat att vissa grupperingar strukturellt har en stor fördel jämfört med andra (Lindblom, 1982). Likväl ser det ut som om vissa nya deltagandeformer, t.ex. medborgarinitiativet, kan lyfta ärenden till agendan i politiken genom direkt demokrati, vilket ger medborgarna möjligheten att ta upp saker som förbises av partierna och medier. Frågan är huruvida samma mekanism gäller för språkminoriteter i det av nya deltagandekanaler fragmenterade politiska systemet.

Med andra ord kan man säga att det politiskt deltagande har blivit mångsidigare på både inofficiella och officiella arenan. Den inofficiella syftar till arenan som ligger utanför det politiska systemet, t.ex. sociala media. Men även på officiella arenan har det skett en förändring, då man har kompletterat det representativa systemet med möjligheter till direkt demokrati. Dessa innebär inte ersättning eller utmanade av representativ demokrati med direkta former av deltagande, utan komplettering av den.

Forskningen om demokratiska innovationer

I den vetenskapliga diskussionen har man börjat tala om demokratiska innovationer, vilket trots termens begränsningar har etablerat sig som begrepp på nya institutionella deltagandeformer. Demokratisk innovation eller demokratiinnovation är ett takbegrepp för olika former av deltagandearrangemang och studier i området identifierade redan för snart två decennier sedan över 50 olika typer, och av allt att döma har antalet sedan dess inte minskat (Elstub & Escobar, 2019). Vetenskapen om demokratiinnovation har också opererat med en handfull olika definitioner, av vilka denna studie anförtror sig till den av Graham Smith (2009, s. 1) stipulerade och redan nu av en klassikers status uppfattad definition om demokratiska innovationer som *”institutions that have been specifically designed to increase and deepen citizen participation in the political decision-making process”*. En uppsjö olika definitioner har sedan dess gjort anspråk på att förnya begreppet (se t.ex. Elstub & Escobar, 2019), men dessa är antingen präglade av normativa förhoppningar om ökat och fördjupat deltagande av medborgare i politiska beslutsprocesser eller så urvattnar de betydelsen av demokrati i begreppet och förblandar den med besläktade begrepp som social innovation, deltagande innovation eller politisk innovation.

Till skillnad från övriga inofficiella deltagandeformer, som är sporadiska och icke-formella sammanslutningar kring specifika frågor, är demokratiinnovationer uttryckligen institutionaliserade former av deltagande, vilket försvarar användandet av begreppet. Därtill utförs deltagandet i demokratiska innovationer av ”neutrala” medborgare som inte förväntas representera någon intressegrupp. Institutionaliseringen skiljer dem åt från övriga former av medborgaraktivism också ur den aspekten att aktivismen traditionellt har setts som en motkraft till offentliga makthavare och förvaltningen.

Som redan antytts framställs inkludering av olika aktörer i beslutsfattandet och beredningen så gott som axiomatiskt som demokratiökande åtgärder. Det finns dock anledning att vara mer försiktig i analysen om detta förhållande. De nya deltagandeformerna marknadsförs som någon form av ”superdemokrati”, där man utöver traditionellt deltagande erbjuder också övriga deltagandeformer. Palonen (2012, s. 261) drar dock en parallell mellan denna typ av deltagandediskurs om involvering av ”stakeholders” med antidemokratisk förvaltningsinriktning, där man strävar efter att förskjuta makten från parlament och för dem ansvariga regeringar till sakkunniga, tjänstemän och nätverk av intresseorganisationer. Demokratin avpolitiserar och förändras till en ofarlig del av förvaltningen,

trots att den borde vara en slags motkraft till förvaltningen. Många demokratiska innovationer innehåller potentiella problem för demokratin om man går på djupet i dess mekanismer och det är därför inte alls självklart att de medför ett demokratimervärde.

Detta antagonistiska demokratiperspektiv bör nämnas inte enbart för sin essäistiska förtjänst som tankeväckare, utan också för att den riktar seriös kritik mot teorin om demokratiinnovation genom att framställa precis institutionaliseringen som problemet med demokratiinnovationer: De utvecklas endast på politikområden där förvaltningen vill se dem och dess planering är uppifrån-ner styrt istället för botten-och-upp från medborgare. Enligt kritikerna för denna ingenjöraktiga utveckling av demokratin den i fel riktning. Förvaltningens motiv verkar vara förvarandet och förbättrandet av institutioner och utvecklandet av nya tillvägagångssätt inom ramen för det existerande systemet med avsikt att deltagandet utformas i en önskvärd riktning.

Trots relevansen i kritiken som precis presenterats kan vi kort konstatera att den egentligen träffar bäst antingen lokalt förankrade eller substantiellt snävt preciserade deltagandeformer. Deltagande budgetering är ett praktexempel på en demokratiinnovation med i princip genuint direkt tillskott till demokratin. Dess betydelse är dock begränsad och avhängig av hur man verkställer det. Ärenden som är föremål för deltagande budgetering är kategoriskt lokala småskaliga frågor, och anslagen för den utgör ofta en försvinnande liten del av den totala budgeten för den ansvariga myndigheten. Dess betydelse, omfattning och objekt kan regleras uppifrån av myndigheter, vilket betyder att deltagande budgetering inte är medborgarnas autonoma demokrati. Snarare handlar det om deltagande på förvaltningens villkor. Däremot gäller kritiken inte i samma utsträckning det nationella medborgarinitiativet, som kan lägga fram initiativ om alla ärenden inom riksdagens mandat. Visserligen är medborgarinitiativets möjligheter till påverkande genom procedur institutionellt strikt begränsat men ser man till det obegränsade policyområdet är demokratiinnovationen inte förvaltningens lakej.

Demokratiinnovation, som har fått mest uppmärksamhet i Finland, har varit det nationella medborgarinitiativet som lanserades i mars 2012. Det är också den enda demokratiinnovationen på nationell nivå, med andra inriktade på subnationella nivåer (kommunal eller lokal demokrati). När man talar om inrättandet av medborgarinitiativet bör det noteras att samma namn hänvisar till mycket olika institutionella arrangemang i olika länder. De skiljer sig åt så mycket att det är tveksamt om vi ens pratar om samma sak (se Kaufmann et al. (Red.) 2003, 136–212; Setälä & Schiller 2012). I vissa länder är medborgarinitiativet ett instrument för direkt demokrati som leder till en folkomröstning. På andra håll, som i Finland, är det bara en institution som ger input till representationssystemet (agendainitiativet). Forskningen om medborgarinitiativet i Finland har beaktat dess funktionalitet och eventuella för- och nackdelar både generellt (se t.ex. Christensen, Jäske, Setälä & Laitinen, 2017; Korvela & Wass 2014; Laitinen, 2016), ur generationsperspektiv (Huttunen & Christensen, 2020) och hälsa (Christensen, Setälä & Jäske, 2019). Däremot har man inte granskat det ur ett språkminoritetsperspektiv, trots att Finland med två nationalspråk har ett naturligt behov för det.

Medborgarinitiativ kan sätta teman på den politiska dagordningen som medborgarna vill debattera men som partier inte tar upp där. Däremot är utvecklingen av initiativ med tillräckligt många undertecknare i ett representativt system, det vill säga riksdagsbehandling, en annan sak. Frågor som partierna motarbetar går inte vidare där, även om initiativet har kommit från folket, medan initiativ som fått tillräckligt stöd från partierna kan gå så långt som till lagstiftning. Initiativinstitutionen kan därför inte "kringgå" partiernas makt i beslutsfattande.

Medborgarinitiativet ger därför med nödvändighet ett nytt verktyg inte bara för medborgarna utan även för partier och parlamentariker. Det har lanserats flera medborgarinitiativ av riksdagsledamöter i Finland, vilket är konstigt på sätt och vis, eftersom de också skulle kunna ta lagförslaget som folkombud. I exempelvis Kalifornien, där systemet med initiativ infördes redan 1911, har man funnit att det har övergått till att brukas av särintressen mer än till en kanal för inflytande för medborgarna (Thomas 1990). Särskilt i de länder där initiativet kräver en kampanj, reklam och organisation kan det anses vara lättare för förmögna parter som företag med bättre resurser och organisatorisk förmåga att föra kampanj än vanliga medborgare. I praktiken kan det vara en utmaning att förhindra detta, även om initiativprogram ofta innebär ett krav på finansiell information. Till exempel på EU-nivå kan ett medborgarinitiativ inte tas av en organisation men kan nog finansieras eller stödjas av dem (Europaparlamentet, 2022). Det är alltså inte alls självklart att nya former av deltagande, som medborgarinitiativet, automatiskt skulle gynna medborgarna i förhållande till den politiska eliten eller det representativa systemet. I vidare mening kan man fråga sig huruvida det alls är nödvändigt med fler deltagandeformer för att trygga demokratins handlingskraft och legitimitet, eller om människors ovilja att delta i traditionella kanaler snarare är ett kännetecken på belåtenhet (Hibbing & Theiss-Morse, 2002) eller rentav utnyttjande av frihet i modern bemärkelse (Constant, 2010).

I forskningen om demokratiska innovationers inverkan på demokratin ur ett minoritetsperspektiv kan skönjas två huvudsakliga spår: effekterna av nya deltagandeformer på minoriteters rättigheter och effekterna på möjligheter till deltagande. Det först nämnda har varit tongivande i den vetenskapliga debatten om minoriteter och direkt deltagande och den har långt cirkulerat kring det teoretiska resonemanget om "majoritetens tyranni" och populisternas möjligheter att kapa policy agendan med hjälp av folkomröstningar och förtrycka minoritetsskydd och andra samhällseliga garantier (Lewis, 2012). Empiriskt har man framfört bevis både för och emot påståendet. Det andra perspektivet det vill säga minoritetens lika möjlighet till deltagande är givetvis besläktad med den först nämnda ansatsen men försöker förstå om och i så fall varför minoriteter inte deltar i nya deltagandekanaler på samma sätt majoritetsbefolkningen (Junn, 1999; Tolbert et al., 2007).

Ur ett språkminoritets perspektiv, som finlandssvenskarna, vars handlingsutrymme traditionellt försetts med starka styrmedel som rättsskydd och egna institutioner, är det klart att dessa förändringar ställer särskilda utmaningar (Sjöblom & Sandberg, 2015). Hur dessa förändringar påverkat en språkminoritet som finlandssvenskarna är däremot ännu långt i praktiken outrett. Det är också anmärkningsvärt att förhållandet till politiken bland en språkminoritet inte nödvändigtvis följer samma trender som hos befolkningen i stort. Den moderna representationsteorin betonar att representation skapar både representanten och den representerade, medan forskning i deltagande har visat att partiernas förmedlande roll i utövande av offentlig makt mellan medborgare och staten försvagats. Detta verkar dock inte gälla för t.ex. finlandssvenskars partitillhörighet – finlandssvenskar förlitar sig i stor utsträckning än idag på Svenska Folkpartiet (SFP) (Kepsu & Majander, 2021; von Schoultz, 2015), en mekanism om identifiering och gruppstillhörighet som tillskrivs språkliga minoriteter (Chandra, 2004; Himmelroos & Vento, 2022). Däremot är det oklart hur förändringarna påverkat finlandssvenskarnas politiska förtroende, som tidigare närmast dokumenterats vara betydligt högre bland utflyttade än i Finland bosatta finlandssvenskar (Vento, 2021). Med visshet kan man säga att språkservicen är viktig för finlandssvenskar (Himmelroos et al., 2021), vilket kunde betyda att försvagade svenska institutioner och försämrade tillgång och kvalitet på service ger utslag också i längden på den politiska tilliten.

Det finländska medborgarinitiativet ur finlandssvenskarnas perspektiv

Den snabbt ökande kunskapen på området har till dags dato sagt väldigt lite om språkförhållanden i samhället. Språkminoriteter är på många håll i liberala demokratier vana vid vissa konstitutionella och institutionella skydd och försäkringar för sina rättigheter. Vidare har resursstarka språkminoriteter, så som finlandssvenskar, kunnat känna sig trygga i sitt handlingsutrymme baserat på en stark språkservice i välfärden, egna särskilda kulturella institutioner som Folktinget och en gedigen media bestående av så väl TV- och radiokanal och dagstidningar (Moring, 2015). I denna dager är det inte alls klart att en ny nationell deltagandekanal som medborgarinitiativet tillför något nytt till finlandssvenskarnas politiska delaktighet. Tvärtom, kan finlandssvenskarnas ställning potentiellt försämrans relativt sett med de finskspråkiga om dessa börjar bruka kanalen framgångsrikt medan finlandssvenskarna inte av institutionella, strukturella eller tekniska orsaker har samma möjligheter. Utvecklar vi resonemanget kan det samma, eller omvända, gälla för deltagandekanaler på lokalplan där andra förutsättningar gäller för andra instrument. En lokal koncentration av språkminoriteten, t.ex., kan vara fördelaktig för budgetforum medan språkkunskaper kan vara avgörande på gott och ont i deliberativa forum.

En analys av hur en ny deltagandekanal på verkat deltagandemöjligheterna hos en språkminoritet bör beakta både de tilltänkta mekanismerna hos kanalen och också språkminoritetens sociala, ekonomiska och politiska särdrag. Demokratitillskottet i en deltagandekanal kan först och främst betraktas med hänsyn till den *administrativa nivå* som beslutsfattande riktar sig till. Riktat sig beslutsfattandet nationellt gäller andra stipulationer om rätt till deltagande på grund av nationalitet och myndighet och begränsningar, som till exempel antal insamlade namn under utsatt tidsram, än om beslutsfattandet berör lokala frågor (Tabell 1). Det finska medborgarinitiativet har satt gränsen på 50 000 namn under en period på 6 månader. I lokala frågor gäller ofta regler för kommunalt deltagande där bland annat medborgare från Norden eller EU har samma rösträtt som finländare och även andra länders medborgare efter två år av oavbruten bosättning i Finland. För vissa deltagandeformer som stadsdels budgetforum eller elektroniska remissförfarandet kan även mer vaga regler tillämpas.

Tabell 1

Huvudsakliga drag i demokratiska innovationen, minoritetens perspektiv och potentiella utfall

Demokratiska innovationens aspekter	Minoritetens karaktäristikan	Utfallsdimensioner
Administrativ nivå	Demografi (stor/liten)	Möjliggörande/begränsande
Teknik/understöd	Språkkunskap (god/dålig)	Inkluderande/exkluderande
Politik	Representation (stark/svag)	Passiverande/aktiverande

Vidare påverkar faktiska brukarmöjligheter, så som tillgång till kanalen via internet och *tekniska lösningar* som användarvänligt gränssnitt. Men tillgången till deltagandekanalerna bestäms inte enbart på tekniska grunder, utan också förhandskrav på kunskap och användarstöd kan vara avgörande för hur inkluderande deltagandet faktiskt blir. Medborgarinitiativet kan initieras på finska, svenska eller båda språken. En överväldigande majoritet initieras endast på finska. I fallet med Finlands medborgarinitiativ är gränssnittet öppet tillgängligt för alla med internetuppkoppling och

gränssnittet erbjuds på språkversioner också på svenska. Problemet kan däremot uppstå i form av kravet på stark identifikation för att lämna eller skriva på ett medborgarinitiativ, vilket i praktiken innebär nätbankskonto eller digitalt personnummer och kan således begränsa möjligheterna för framför allt de äldsta och sämst bärgade medborgarna. Däremot erbjuds råd i frågor om lagberedning, som t.ex. anpassandet av initiativet till befintlig lag corpus, endast i regel på finska. Detta försätter givetvis svenskspråkiga i sämre ställning att skapa ett trovärdigt och potentiellt framgångsrikt medborgarinitiativ på sitt modersmål.

Sist men inte minst bör man beakta samhällliga och *politiska omständigheter*, så som det politiska systemet, partisystem och politiska kultur. Ett polariserat system med två partier och hög konfliktnivå kan ge helt andra demokratieffekter av deltagandekanalen än ett konsensusystem med flera partier och låg konfliktnivå. Det politiska systemet och partierna skiljer sig också på kommunnivå från nationell nivå genom bland annat genom avsaknad av ren parlamentarism i kommunstyre och partiernas anpassning till lokala frågor.

Ser vi till finlandssvenskarna med en population på ca 290,000 framstår kravet på 50,000 namn högt och det är närmast otänkbart att ca. en sjättedel av populationen skulle skriva på ett initiativ. Det nationella kravet på namn kan strukturellt jämföras med presidentvalet, där hela landet är en valkrets med ett mandat. Däremot är den geografiska koncentrationen av finlandssvenskar i princip fördelaktig för system med proportionell representation och också lokala deltagandeformer, eftersom finlandssvenskar kan ha demografisk majoritet i vissa kommuner och också betydande andel av de bosatta i vissa stadsdelar. På samma sätt som den proportionella representationen i riksdagsval genom valdistrikt med flera mandat resulterar i representation av finlandssvenskar i nationell politik kan lokalt organiserade invånarinitiativ leda till framgångsrika svenskspråkiga initiativ.

Vidare kan man tänka sig att avsaknaden av stöd i lagberedning utöver att försämra hela populationens möjligheter att delta också skapar ojämlikheter bland finlandssvenskarna, där de tvåspråkiga med goda kunskaper i finska kan tänkas utnyttja beredningsstödet som inte finlandssvenskar med sämre finska kunskaper har möjlighet till. I deltagandekanaler med fokus på diskussion och framför allt i deliberativa forum med avsikt att låta det upplysta argumentet vinna är språket desto viktigare, men man kan med viss säkerhet hävda att det inte är betydelselöst heller för ett deltagandeinstrument som medborgarinitiativet där kunskap att presentera sin sak i juridisk text påverkar både trovärdigheten och också implementeringen av initiativet.

Den starka politiska organiseringen i SFP med historiskt goda resultat i att tillträda regeringsmakten och också de starka svenskspråkiga falangerna inom de största partierna som t.ex. Socialdemokraterna kan tänkas passivera finlandssvenskarna i brukandet av medborgarinitiativet. På lokal nivå kan den politiska dimensionen tänkas påverka varierande beroende på kommunens storlek: i mindre landsbygdskommuner med betydande finlandssvenska population är också SFP ofta välrepresenterad i kommunens beslutsfattande, medan de i större tvåspråkiga städer inte nödvändigtvis har en tongivande roll. Därtill har den låga tröskeln för bildandet av valmansförening, 10 röstberättigade i kommunen, också möjliggjort en mångfald av lokala frågor engagerat i kommunalval, vilka kan tänkas dämpa behovet att engagera sig i nya deltagandeformer.

Slutsatser

Representativ demokrati bygger på en modell där förtroendevalda beslutar om vilken politik som ska följas och implementeras av tjänstemännen till förmån för medborgarna. I denna modell är

tjänstemän ansvariga inför politiker och politiker inför sina väljare (Bevir, 2010). Introduktionen av nya aktörer och mekanismer i kedjan kan medföra nya möjligheter att stärka ansvarskedjan för beslutsfattande men de kan också förvirra och försvaga kedjan (ibid.). Politik kan modifieras eller till och med initieras av de som inte är bundna av någon form av ansvarskedja till väljarna, och mångfalden av aktörer gör det omöjligt att hålla någon ansvarig för misslyckad politik (ibid.). Demokratiska innovationer kritiserar ofta för att inte ha någon verklig inverkan på politiken, som dock fortfarande avgörs i ett representativt system. Det bör dock noteras att de skulle vara värda kritik även om de hade en direkt inverkan på politiken. I så fall skulle den politiska makten ha delegerats från valda och demokratiskt ansvariga politiker till någon med vag legitimitet som inte kunde hållas ansvarig för dåliga beslut.

Keane (2009) ser mer positivt på aktuella förändringar och påpekar att den representativa demokratin håller på att bli en övervakande demokrati, där folket har fler och fler möjligheter att kontrollera makthavarnas övergrepp. Regeringarnas och makthavarnas agerande övervakas noggrannare än någonsin tidigare av olika oberoende organ och institutioner. Detta garanterar dock inte det politiska systemets demokratiska insats, och man bör ha i åtanke att de som utövar kontroll också kan vara mycket specifika intressegrupper och på intet sätt en angelägenhet för "folket som helhet".

I denna studie har vi slagit en teoretisk kil i argumentet och begrundat deltagandekanalens betydelse för en språkminoritets möjligheter till deltagande. Kartläggningen av demokratiska innovationers centrala faktorer med hänsyn till språkminoritetens viktigaste karaktäristika utmynnade i en systematisering av analysdimensionerna för förståelse av hur demokratiska innovationen medborgarinitiativ påverkar politiska delaktigheten av en språkminoritet i en utvecklad liberal demokrati. Studien har visat hur demokratiska innovationers effekter faktiskt kan variera med hänsyn till en specifik befolkningsgrupp med språkliga rättigheter, och mer exakt att effekten ska bedömas i förhållande till deltagandekanalens administrativa nivå, möjlighet till tekniskt och substantiellt stöd och politiska representation.

Sist men inte minst, betraktat ur den ny-pluralistiska politiska teorin, bör den politiska delaktigheten ses som en relation till övriga grupperingar. På denna punkt har artikeln bidragit med en distinktion mellan "majoritetens tyranni", vilket oftast framförts som farhåga med demokratiska innovationer ur minoritetsperspektiv, och relativt sett försämrade politisk delaktighet, vilket är mindre drastiskt men svårare att notera. Trots att kravet på underteckningar för att ett medborgarinitiativ ska läggas fram till riksdagen är relativt hög sett ur svenskspråkigas perspektiv men måttlig ur finskspråkigas, finns det flera juridiska och administrativa vattentäta skott som minimerar risken att medborgarinitiativet i Finland används för att inskränka direkt på finlandssvenskars ställning. Samma mekanism gäller givetvis för gamla demokratiska system, bl.a. presidentvalet i Finland, där hela landet är en valkrets med ett mandat. Denna välkända problematik kan dock kringgåas med mindre distrikt och flera mandat, som t.ex. i riksdagsvalet i Finland, som säkrar en mer proportionerlig representation. Man kan ännu tillägga att problematiken inte är närvarande på samma sätt i lokala invånarinitiativ, där nationella de facto minoriteter som finlandssvenskarna kan ha en mer jämställd demografisk representation.

Däremot finns det flera faktorer som kan försätta finlandssvenskar i relativt sätt sämre utgångsläge att initiera ett framgångsrikt medborgarinitiativ, inte minst bristen på svenskspråkigt stöd i beredningen av initiativet. Effekterna av de relativt sett försämrade möjligheterna till påverkan är givetvis omöjliga att förutspå med säkerhet, men det är inte otänkbart att det på sikt t.ex. kan minska på svenskatalandes upplevelse om möjligheter till politisk påverkan och självuppfattning om politisk delaktighet i samhället. Vår avsikt har varit att med detta bidrag bryta mark för framtida

empiriska undersökningar om hur demokratiska innovationer faktiskt påverkar språkminoriteters möjligheter till politiskt deltagande. Vårt argument är att detta perspektiv är nödvändigt för att få en mer komplett förståelse för hur demokratiska innovationer inverkat på politiskt deltagande i utvecklade liberala demokratier.

Några betydelsefulla begränsningar är det dock på sin plats att göra gällande generaliseringen av resultaten. Ramverket som presenterats är avsett för analysen av nationella språkminoriteters politiska delaktighet i medborgarinitiativ i etablerade liberala demokratier. Självfallet gäller att dess användning begränsas till språkminoriteter, medborgarinitiativ och etablerade liberala demokratier. Vi menar dock att inom dessa parametrar är samtliga tre presenterade analytiska dimensioner, dvs. den administrativa nivån, teknik och språkstöd samt politiken, nödvändiga villkor för att tillsammans bestämma hur språkminoritetens politiska delaktighet påverkas.

Att olika demokratiska innovationer har kritiserats ovan betyder inte heller att det representativa systemet är felfritt eller bör försvaras. Inslagen av direkt demokrati är att välkomna, men deras överlappning med det representativa systemet måste kritiskt bedömas. Även om det finns många möjliga modeller för demokrati, ses den mest centrala och djupaste dikotomin mellan representativ och direkt demokrati (Dalton, Bürklin & Drummond 2001). Elementen i direkt demokrati är acceptabla, men deras överlappning med representativa systemet måste bedömas kritiskt. Problemen med direkt demokrati är just relaterade till metoderna för genomförandet och inte så mycket till om det skulle vara önskvärt. Utgående från vårt forskningsrön kan man direkt föreslå några uppdrag för fortsatt forskning. En komparativ studie med formell kvalitativ ansats (t.ex. *fuzzy set logic*) kunde empiriskt sondera om våra hypotetiserade omständigheter faktiskt är nödvändiga villkor för språkminoriteters politiska delaktighet i medborgarinitiativ. Spinner man vidare på samma forskningsdesign kunde man fråga sig om dessa, eller en kombination av andra omständigheter, rentav är tillräckliga villkor för språkminoriteters politiska delaktighet. Sist men inte minst, vore det viktigt att göra samma systematiska analys med hänsyn till andra demokratiska innovationer, både på nationell och också lokal nivå.

Källförteckning

Bange, H. (2004). *Everyday Makers and Expert Citizens: Building Political Not Social Capital*. ANU, School of Social Science (icke-publicerad).

Bevir, M. (2010). *Democratic Governance*. Princeton University Press, Princeton, New Jersey.
<https://doi.org/10.1515/9781400836857>

Bherer, L., Dufour, P. & Montambeault, F. (2016). The Participatory Democracy Turn: An Introduction. *Journal of Civil Society*, 12(3), 225-230.
<https://doi.org/10.1080/17448689.2016.1216383>

Bäck, M., & Kestilä-Kekkonen, E. (2019). *Poliittinen ja sosiaalinen luottamus. Polut, trendit ja kuilut*. Helsinki. Hämtad från <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi>

Chandra, K. (2004). *Why Ethnic Parties Succeed: Patronage and Ethnic Headcounts in India*. Cambridge and New York: Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/9781108573481>

Christensen, H.S., Jäske, M., Setälä, M. & Laitinen, E. (2017). The Finnish Citizens' Initiative: Towards Inclusive Agenda-setting? *Scandinavian Political Studies*, 40, 411-433.
<https://doi.org/10.1111/1467-9477.12096>

- Christensen, H.S., Setälä, M. & Jäske, M. (2019). Self-reported health and democratic innovations: the case of the citizens' initiative in Finland. *European Political Science*, 18, 291–308. <https://doi.org/10.1057/s41304-018-0167-6>
- Constant, B. (2010). *The Liberty of Ancients Compared with that of Moderns*. The Online Library of Liberty. Liberty Fund Inc. Hämtad från <http://oll.libertyfund.org/title/2251>
- Curato, N., Dryzek, J. S., Ercan, S. A., Hendriks, C. M., & Niemeyer, S. (2017). Twelve key findings in deliberative democracy research. *Daedalus*, 146(3), 28–38. https://doi.org/10.1162/DAED_a_00444
- Dahl, R. A. (1978). Pluralism Revisited. *Comparative Politics*, 10(2), 191–203. <https://doi.org/10.2307/421645>
- Dalton, Russell J., Burklin, W., & Drummond, A. (2001). Public Opinion and Direct Democracy. *Journal of Democracy* 12(4), 141-154. <https://doi.org/10.1353/jod.2001.0066>
- Elstub, S. & Escobar, O. (2019). Chapter 1: Defining and typologising democratic innovations. I S. Elstub & O. Escobar (Red.), *Handbook of Democratic Innovation and Governance*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781786433862>
- Europaparlamentet. (2022). *EU:s medborgarinitiativ*. Hämtad från www.europarl.europa.eu/factsheets/sv
- Greve, C., Lægreid, P., & Rykkja, L. H. (2016). The Nordic Model Revisited: Active Reformers and High Performing Public Administrations. I C. Greve, P. Lægreid, & L. H. Rykkja (Red.), *Nordic Administrative Reforms: Lessons for Public Management* (E-book, s. 189–212). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/978-1-137-56363-7_10
- Held, D. (2006). *Models of Democracy* (Third ed). Polity Press.
- Hibbing, J.R. & Theiss-Morse, E. (2002). *Stealth Democracy: Americans' Beliefs About How Government Should Work*. New York: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511613722>
- Himmelroos, S., Harjula, M. & Vento, I. (2020). Den finlandssvenska diasporan. *Politiikasta*. Hämtad från <https://politiikasta.fi/den-finlandssvenska-diasporan/>
- Himmelroos, S. & Vento, I. (2022). The tie that binds? A comparison of ethnicity - based party ties among emigrated and resident citizens. *Comparative Migration Studies*. <https://doi.org/10.1186/s40878-022-00291-3>
- Himmelroos, S., Vento, I, & von Schoultz, Å. (2021). Welfare Services from a Minority Perspective: Explaining Satisfaction with Language-Based Welfare Services among Swedish-Speaking Finns. *Linguistic Minorities and Society*, (15–16), 65–86. <https://doi.org/10.7202/1078477arCopiedAnerr>
- Huttunen, J. & Christensen, H. S. (2020). Engaging the Millennials: The Citizens' Initiative in Finland. *YOUNG*, 28(2), 175–198. <https://doi.org/10.1177/1103308819853055>
- Häggman, J. (2021). Strategier för minoritetsspråk –jämförelse av relevans för svenskan i Finland. Tankesmedjan Magma.

- Junn, J. (1999). Participation in Liberal Democracy: The Political Assimilation of Immigrants and Ethnic Minorities in the United States. *American Behavioral Scientist*, 42(9), 1417–1438. <https://doi.org/10.1177/00027649921954976>
- Kaufmann, B., Lamassoure, A. & Meyer, J. (Red.) (2003). Transnational Democracy in the Making. IRI Europe Handbook 2004: the New Challenge of European Initiative(s) & Referendum(s) after the Convention. Amsterdam: Initiative & Referendum Institute Europe.
- Keane, J. (2009). *The Life and Death of Democracy*. Lontoo: Simon & Schuster.
- Kepsu, K., & Majander, M. (2021). Opinionsmätning om de svenskspråkigas röstningsbeteende inför kommunalvalet 2021. Tankesmedjan Magma.
- Keränen, M. (2017). Hallinnallistuuko kansalaistoiminta? Valtion ja kansalaisyhteiskunnan suhteet hallinnan paradigmojen muutoksessa. I E. Kestilä-Kekkonen & P.-E. Korvela (Red.), *Poliittinen osallistuminen. Vanhan ja uuden osallistumisen jännitteitä*. SoPhi.
- Korvela, P.-E. & Wass, H. (2014). Kaksi vuotta suomalaista kansalaisaloitetta: aloiteinstituution merkityksestä, mahdollisuuksista ja haasteista. *Politiikasta*. Hämtad från <http://politiikasta.fi/kaksi-vuotta-suomalaista-kansalaisaloitetta-aloiteinstituution-merkityksesta-mahdollisuuksista-ja-haasteista/>
- Kuokkanen, K. (2016). Developing Participation through Projects? A Case Study from the Helsinki Metropolitan Area. Helsinki: Publications of the Faculty of Social Sciences.
- Lahtinen, H., Erola, J. & Wass, H. (2019). Sibling Similarities and the Importance of Parental Socioeconomic Position in Electoral Participation. *Social Forces*, 98(2), 702–724. <https://doi.org/10.1093/sf/soz010>
- Laitinen, E. (2016). Täysparlamentarismien ja suoran demokratian yhdistämisen tuska – Kansalaisaloiteinstituution kehittämisehdotusten arviointia. *Politiikka*, 58(4), 332–342.
- Lewis, D. C. (2012). Direct Democracy and Minority Rights: A Critical Assessment of the Tyranny of the Majority in the American States. Taylor & Francis.
- Li, Y. & Marsh, D. (2008). New Forms of Political Participation: Searching for Citizens and Everyday Makers. *British Journal of Political Science*, 38(2), 247–272. <https://doi.org/10.1017/S0007123408000136>
- Lindblom, C. E. (1982). The Market as Prison. *The Journal of Politics*, 44(2), 324–336. <https://doi.org/10.2307/2130588>
- Moring, T. (2015). Utsikter för svenska medier i Finland då hela havet gungar. I S. Sjöblom & S. Sandberg (Red.), *Makten att kombinera - Utmaningar, vägval och handlingskraft i Svenskfinland*. Svenska kulturfonden.
- Myntti, K. (2009). Nationalspråk och minoritetsspråk i ljuset av finländsk lagstiftning och internationella konventioner. Svenska kulturfonden.
- Palonen, K. (1988). Tekstistä politiikkaan: johdatus tulkintataitoon. Helsingfors: Vastapaino.
- Palonen, K. (2012). Demokratiapolitiikka – demokratian epäpolitisointia: Reunahuomautuksia oikeusministeriön keskusteluasiakirjaan 'Demokratiapolitiikan suuntaviivat'. Teoksessa *Parlamentarismi retorisenä politiikkana* (s. 261–270). Tampere: Vastapaino.

- Palumbo, A. (2015). *Situating governance – Context, content, critique*. Colchester, UK: ECPR Press.
- Scharpf, F. W. (1999). *Governing in Europe: Effective and Democratic?* Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198295457.001.0001>
- von Schoultz, Å. (2015). Förändringar i det politiska landskapet. I S. Sjöblom & S. Sandberg (Red.), *Makten att kombinera - Utmaningar, vägval och handlingskraft i Svenskfinland*. Svenska kulturfonden.
- Setälä, M. & Schiller, T. (2012). Citizens' Initiatives in Europe: Procedures and Consequences of Agenda-Setting by Citizens. London: Palgrave. <https://doi.org/10.1057/9780230369900>
- Setälä, M. (2011). The role of deliberative mini-publics in representative democracy: Lessons from the experience of referendums. *Representation*, 47(2), 201–213.
<https://doi.org/10.1080/00344893.2011.581080>
- Sjöblom, S. (2011). Finland: The Limits of the Unitary Decentralized Model. I J. Loughlin, F. Hendriks, & A. Lidström (Red.), *The Oxford Handbook of Local and Regional Democracy in Europe* (s. 241–260). Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199562978.003.0011>
- Sjöblom, S., & Sandberg, S. (2015). Svenskfinland och reformerna - vad har de betytt för handlingsutrymmet? I S. Sjöblom & S. Sandberg (Red.), *Makten att kombinera - Utmaningar, vägval och handlingskraft i Svenskfinland*. Svenska kulturfonden.
- Smith, G. (2009). *Democratic Innovations. Designing Institutions for Citizen Participation*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511609848>
- Stojanovic, N. (2006). Direct democracy: A risk or an opportunity for multicultural societies? The experience of the four Swiss multilingual cantons. *International Journal on Multicultural Societies*, vol. 8(2), p. 183-202.
- Stolle, D. & Micheletti, M. (2013). *Political Consumerism. Global Responsibility in Action*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511844553>
- Thomas, T. E. (1990). Has Business 'Captured' the California Initiative Agenda? *California Management Review*, 33(1), 131–147. <https://doi.org/10.2307/41166642>
- Tolbert, C. J., Mcneal, R. S., & Smith, D. A. (2007). Enhancing Civic Engagement: The Effect of Direct Democracy on Political Participation and Knowledge. *State Politics & Policy Quarterly*, 3(1), 23–41. <https://doi.org/10.1177/153244000300300102>
- Torfinn, J. (2012). Governance Networks. I D. Levi-Faur (Red.), *The Oxford Handbook of Governance*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199560530.013.0007>
- Vento, I. (2021). Homeland Political Trust Among Emigrants: The Case of Finland-Swedes. *Frontiers in Political Science: Elections and Representation*, 3, 1–7.
<https://doi.org/10.3389/fpos.2021.642037>
- Wass, H. & Gidengil, E. (2021). Editorial: "Health and Political Behavior": Towards an Integrative Approach. *Frontiers in Political Science*, 3, 9–10. <https://doi.org/10.3389/fpos.2021.659374>
- Young, I. (2000). *Inclusion and Democracy* (Reprinted). Oxford University Press.

© Författare. Detta är en Open Access-artikel publicerad enligt villkoren i CC-BY 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) Licensen tillåter tredje part att kopiera och distribuera materialet i alla medier och format, remixa, omvandla och bygga vidare på materialet för alla ändamål, även för kommersiella, förutsatt att originalverket är korrekt citerat, att det anges om några ändringar har gjorts och att denna licens är inställd och länkad till.